

Lap:

1948 JUN. 9

Koldultam Pesten!...

Koldusnak öltöttem és mint sokezer pesti sorstársam — koldultam Pesten.

Maszk kell, rongyos ruha. Rongyos ruhát szerezni hallatlanul könnyű, maszkot nehezebb. Farkas Erzsébet, a Nemzeti Színház tagja vállalkozik arra, hogy kimaszkíroz. A megbeszélte időben már bozontos szemöldök, torzonborz bajusz és elhanyagolt szakáli vár rám. Rongyos katonaruha, két mankó és karfelkötő ruha a további kellékek. Festékről szó sem lehet, orrgittet sem használhatunk, mert az csak színpad és nézőtér néhány méteres távolságán át használható. Átöltözöm. Reménytelenül rongyos vagyok és elhanyagolt. Úgyes kezek dolgoznak az arcomon, a bal szememre fekete kötés, föléje ócska, drótkeretes pápaszem; most néztek a tükörbe. Nem ismerek magamra; A maszk kitérő, igazán szánalmasan nézek ki. Önkéntelenül a zsebembe nyúlok és a tükörbeli képmásomnak átnyujtok ezer adópengőt...

Start. A kapuban hónom alá csapom a mankókat és elkezddek sántikálni. Maszkom mestere, Farkas Erzsébet tisztos távolból kísér. Kérek a körútra. Megállok a sarkon s elkezdem a szomorú nótát: „Tessék adni valamit, szegény rokkant vagyok, munkaképtelen...” Pár perc múlva már valóságos rutinom van és monoton hangon, gépiesen, majdnem énekelem a szöveget. Az emberek közönyösen mennek el melletttem, rám se hederítenek. Végre megtörök a jég. Munkáskülsőjű aszszony jön s a kezembe nyom tízmilliót. „Az Isten fizesse meg!” Az Istennek azonban nincs sok visszafizetnievalója, mert majdnem teljesen hiába állok a sarkon. Másik adakozóm egy félórát vár magára, elegáns hölgy, autóból száll ki, egyszer társaságban találkoztam vele. Százmilliót kapok tőle, kezítcsókolom.

Ez így nem megy tovább, ebből nem lehet megélni. Lefekszem keresztbe a járdán. Elfálok az utat, az emberek bosszankodnak és kikerülnek, az egyik azt mondja: „Fene egyen meg...”, a másik viszont megkérdezi, hol sebesültem meg. Az „üzem” fellendül. Egy óra alatt négymilliárdot keresek. Statisztika: főleg a közepes módban lévő emberek adnak. A nagyon elegánsak kevésbé. Legalább a hetvenöt százalékat kaptam nőktől az összekoldult pénznek. Fiatalság nem adnak, nem is érdemes kérni senkitől harmincra alul. És még valamit: borzasztóan poros a pesti utca. Ahogy így keresztbefekszem az aszfalton, pillanatok alatt fekete vagyok. Hölgyeim és uraim, ne köpködjünk, ne szemteljünk az utcán...

Pesti riport *alutnézetből*: Nézem az emberek lábát. Beszéljünk először a cipőkről. Egyetlen szóval: rosszak. Még a jobban öltözött emberek is a cipő a legrosszabb. A talpak alá látok. Nagyon sok lyukas. A felsőbbörök stoppoltak. A női cipők általában jobbak. Külön

riportot kellene írni a férfizoknikról. Alig látni olyant, amelynek ne lenne javított sarka. Női harisnyát már ritkán látni, a hölgyek mezítláb járnak vagy zokniban, sokon látni legyűrt férfizoknit. Nagyobb baj azonban, amit a lábakon látni: nem elég tiszták az emberek és nagyon sok a *lila jolt*, amit a háború alatt szereztek a vitaminhiány miatt. Az *UNRA-ban van minden reményünk*.

Rettenetes érzés feküdni Pesten keresztben az utcán. En, aki tudom, hogy *nem koldulok*, tehát alacsonyabbrendűségi érzetem *nem indokolt* egy óra alatt teljesen „meghasonlok” lelkileg. Nem bírom tovább ezt a megalázó helyzetet, nem bírom, hogy keresztüllépjenek rajtam az emberek és a pokolba kívánnak azok, akiket megakadályozok a sietésben. *Menjünk a jóbarátok közé*, hogyan viselkednek koldussal szemben, felismernek-e, mit szólnak majd az irodalmi kávéház pincérnője, akinek állítólag a kedvenc vendége vagyok, ha ebben a jelmezben meglát.

Nem koldusnak kellett volna mennem, hanem profétának, pontosan így történt. Erzsébet, akinek az a kötelessége, hogy a magamfajta kéregető szegénylegényeket kidobja, újában frissen szerzett kartársaimtól megkapta a *Dobó Katica* nevet. Furcsa pünkösdi királyságom a kávéházban egy percig tart, ez is bőven elég, hogy felismerjem a nagy igazságot: *ruha teszi az embert*; legjobb barátaimtól nem kapok egyellen fillért sem...

Két koldus beszélget az utcán. Az egyik én vagyok.
— Kartárs úr, adjon egy jó tanácsot, hol lehet aludni az éjjel, most jöttem Pestre.

— *Padon*,
— *Máshol nem lehet?*
— *Kövön*.
— *Ez a legjobb?*
— *Sajnos, igen. Kevés a menhely és nagyon sokan vágyunk*.

Csendes maliciával teszi hozzá.
— *Túlzsúfolt a szakma*.
— *Régóta csinálja?*
— *Nem régen, harmincöt éve*.

— *Hány évest?*
— *Ötvennyolc. Gazdasági segédtsízt voltam, érettségiztem. Az iskolában kötelező utalás volt, az orvos nem sterilizálta a tőt az előttem lévő évek után így kaptam csonttuberkulózist, nézzen meg, nyolc bordám hiányzik...*

— *Erdemes így élni?*
— *Minden reményem abban van, hogy talán egyszer lesz*

egy fehér ágyam, egy mosott ingem és egy tányér ebédem.

— *Hogyan randíli ezt elérni?*

— *Talán az állam... Talán ha a sok kaszárnyából két-három felesleges lesz és átalakítják otthonná. Minden pesti koldus — legalább öt-ezren vagyunk... De lehet, hogy illezen — meg tudna annyit keresni, ha valamilyen közösségben munkára fognák, amennyibe a fehér ágy és a tiszta ing kerül.*

— *Meglátja kartárs úr, sor kerül rá... Most azonban segítsen rajtam valahogy, nagyon éhes vagyok, kitől kaphatnék valamit, adjon tippet, biztosan van néhány gavallér jóakarója, mondja meg, ki az, hátha én is megpróbálhatom.*

Elkomolyodik.

— *Nézze... megmondom őszintén, van két-három jó emberem, de nem adom ki őket, még százalékiért sem, nem teszem, ez becsület dolga,*

én tisztességes ember vagyok, de ha éhes, adok magának egy darab kenyeret. Benyúl a tarisznyájába és meg akarja velem felezni fél napi munkája eredményét.

— *Köszönöm öreg, nem veszem el, ha ilyen kevés van.*

— *De csak fogja, jó szívetel adom, talán maga is segít majd egyszer még rajtam!*

Kezembenyomja a kenyeret és továbbvonszolja bordanélküli, öreg, fáradt testét.

Majd „civilben” meghálálom a jószágát.

A mérleg mégis aktív. Mert amíg koldultam, mint álláshalmozó, erre az időre is kaptam ujságírói fizetésemet és kaptam valamit, aminek értékét még a legnemesebb valutában sem lehet felmérni, azt a bizonyos darab kőtnapos fehér kenyeret, a feltöltött koldus-tarisznyából...